

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Ortodoxia în mijlocul frământărilor de azi

— Discurs rostit de I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan la congresul general al „Frăției ortodoxe române”, ținut la Cluj, în 5 Martie (Duminica Ortodoxiei) 1933 —

Ideea care ne-a întrunit în această adunare era de mult o dorință generală a sufletelor noastre. Felicit comitetul de inițiativă pentru că a avut fericita inspirație de a-i da la vreme cuvânt, pe care trimițându-l dela om la om, în tot cuprinsul mitropoliei noastre ardelenne, ne-a chemat să facem, în chiar Duminica Ortodoxiei, această demnă și impunătoare afirmare a conștiinței noastre de creștini ortodocși. Ierarhi, preoțime și poporul credincios din toate straturile — ziua de astăzi, cu grija și cu povara ei, ne găsește din nou în indisolubila comunitate sufletească, cum totdeauna am fost, pe temelia nebiruită a credinței și în jurul altarului bisericii noastre strămoșești

Duhul Mitropolitului Andrei

În clipa aceasta parcă simțim cu toții cum din împărăția dreptilor se desprinde gândul și duhul ocrotitor al mitropolitului Andrei și sălășluindu-se între noi și deslușindu-ne vrerea sufletelor, întors către Stăpânul ceresc, îl zice: Aceștia sunt biserica cea vie a Ta, Hristoase Dumnezeu, care cutremurându-se de misterul izbăvitoare Tale iubiri răstignită pe Golgota, a stat în răscrucea patimilor și a suferințelor sute de ani, dar Tu le-ai hărăzit să vadă lumina Învierii și a Libertății — și acum, ca odinioară apostolii Tăi strânși în „casa cea de sus”, așteaptă o nouă revărsare de Duh Sfânt, pe care să o cobori peste ei și prin ei peste Țara Făgăduinții, pe care le-ai dat-o lor.

Și numai faptul întrunirii noastre de astăzi constituie o mărturisire de credință. Crezul nostru pornește din luminile creștinismului ortodox și se îndreaptă către nevoile și frământările vieții noastre prezente. N'am venit aici să cerem protecția unor interese egoiste. Nu! Și de astădată, ca întotdeauna, biserica noastră, prin așezămintele, prin slujitorii și prin po-

porul ei reprezintă cele mai superioare interese și aspirațiuni ale sufletului românesc.

Nu suntem clericali!

Declar răspicat și în auzul tuturor că noi nu suntem clericali și n'am venit să ocrotim asemenea tendințe, fiindcă nu le avem în sufletele noastre și caracterul ca și tradiția noastră le refuză categoric. Clericalismul este o noțiune politică importată din Apus, unde biserica în evul mediu a urmărit tendințe de supremație asupra puterii civile, iar preoțimea s'a constituit în clasă privilegiată, cu scopul de dominațiune, alături de aristocrație. Când pe urmă statul modern a început a se trezi la conștiința drepturilor sale, și privilegiile de clasă au fost rând pe rând desființate, atunci preoțimea de acolo a intrat în luptă prin mijloace și organizațiuni politice, ca să-și apere situațiunea privilegiată, ce o deținea. Acolo a existat, prin urmare, antecedente istorice, cari au dat naștere clericalismului.

Dar noi ce privilegiu să apărăm? Nu este o crudă ironie a vorbi de privilegiu mai ales aici în Ardeal? Dar n'a stat biserica noastră și slujitorii ei veacuri de rând alături de țaranul iobag? Și n'a izbit înaintea tuturor pe ierarhi și pe preoții noștri mânia brutală a celor ce voiau să ne desfilințeze neamul? Acesta este singurul, dar marele și gloriosul nostru privilegiu moral: de a fi suferit în rând cu poporul pe care l-am păstorit, făcându-ne una cu durerile lui! (Mari aplause).

Și atunci de ce să fim clericali? Ca să ne ocrotim latifundiile pe cari niciodată nu le-am avut? Să apărăm privilegiile de cari nici când n'am fost împărtașiți? O nu, toiagul nostru de păstorire n'a în-

semnat putere de stăpânire feudală, ci a fost steagul sfânt al credinței, în jurul căruia s'a strâns în șiraguri de dârză rezistență un popor întreg, făcând să-i bată inima la fel și închegându-i într'o singură voință în mijlocul urgiei prin care a trecut. Suntem în dreptul nostru să avertizăm pe cei care ne acuză de clericalism, să-și clarifice noțiunea și să nu-și bată joc de un trecut plin de suferințe!

Dar astăzi, în țara noastră liberă, am reclamat noi vre-odată situațiuni privilegiate? Dar n'am cerut într'una să fim așezați măcar în egalitate de drepturi cu cultele minoritare dintre noi? O, acesta e un dureros capitol al revendicărilor noastre în numele sfintei dreptăți! Dar merg mai departe: N'am fost noi aceia care am militat pentru acea largă interpretare a normelor canonice, cari în constituțiunea bisericii cheamă la colaborare elementul mirenesc? Clericali noi, cari prin așezarea șaguniană, ne-am întors la instituțiunile creștinismului primar, cu gândul ca să facem cât mai strânse legăturile bisericii cu poporul credincios al ei și să o păstrăm pe seama tuturor ca aierul pe care-l înghițim cu toți?! Vă făgăduiesc că, dacă și-ar face cândva la noi apariția tendințe clericale, cari să ne izoleze de obștea mare a credincioșilor și să ne facă odloși înaintea ei, am să alcătuiesc o molitvă nouă pentru scoaterea unui asemenea duh necurat. (Aplause furtunoase).

Mirenii în Biserică

E momentul ca în mijlocul acestei adunări, care înseamnă o conștientă ridicare a mirenilor noștri pentru ideile spirituale ale bisericii, să fac în numele meu, al fraților mei ierarhi și a iubitei noastre preoțimi, declarațiunea solemnă, că noi cei dintâi ne simțim datorii să apărăm drepturile ce se cuvin mirenilor în biserică noastră. Este aceasta o datorie de conștiință și în acelaș timp un obligament de nobleță, pentru că dacă au fost buii mirenii pentru apărarea bisericii în vremuri grele, nu-i cu dreptate și nu-i frumos să le spunem astăzi, că locul lor ar fi mai către ușă. Mai pot veni vremuri grele și ele sunt de față și astăzi, dar independent de răutatea vremurilor, noi apărăm drepturile ce se cuvin mirenilor și avem nevoie de colaborarea lor, fiindcă sunt parte constitutivă a bisericii.

Sensul laicizării

Când acesta este punctul de vedere pe care-l reprezentăm, din altă parte ni se spune iarăși sub formă de acuză: Nu vedeți că ne laicizați și ne protestantizați biserică?

Răspunsul la această obiecțiune pe mine nu mă aduce în perplexitate, pentru că eu sub laicizare înțeleg altceva decât participarea elementului mirenesc în anumite corporațiuni dela conducerea bisericii. Altfel, după logica părașilor noștri, ar trebui să se admită

că biserică este laicizată prin simplul fapt că numărul covârșitor al membrilor ei l-i dau mirenii. Dar eu sub laicizare înțeleg un mod de a vedea, înțeleg o mentalitate care nu se inspiră din principiile religioase-morale ale bisericii, nu are în vedere scopurile spirituale ale ei, ci e aservită unor interese de altă natură și ascultând de acestea introduce în viața bisericească o atmosferă pământească nu pe aceea a împărăției lui Dumnezeu. Dar această mentalitate poate fi împărțită nu numai de mireni, ci și de preoți, și ea se înstăpânește din diferite cauze în legătură cu spiritul general al unui timp, cu deosebire însă acolo ude lipsește un viu apostolat al idealului creștin.

Nu încapă nici o îndoială că biserică ortodoxă este biserică ierarhică. Slujba preoției este din orânduire divină, ca în puterea darului de sus, să fie mijlocitoarea adevărului și a grației supranaturale. El i-a spus Mântuitorul lumii cuvântul de-a merge să boteze toate neamurile, „învățându-le să păzească toate“ câte ne-a poruncit El nouă. Ea are covârșitoarea răspundere, care trebuie să-i apese conștiința cu greutatea unei misiuni divine, de a conduce sufletele la mântuire. Dar să nu uităm nici cealaltă dogmă a ortodoxiei, că Duhul Sfânt e cu biserică în totalitatea ei, povățuindu-o și inspirându-o. Harisma Lui nu se oprește la barierele ierarhiei, ci trece tot atât de vie și binefăcătoare dincolo de ele, revărsându-se în unde sfinte și asupra drept-credinciosului popor al bisericii lui Dumnezeu. Amintindu-ne cuvântul marelui apostol Pavel: „Duhul să nu-l stingeți“ (I. Tes. 5, 19) să fim bucuroși când suflete dăruite de sus și încălzite de dragoste către biserică își oferă colaborarea unui înțelegător „apostolat laic“, care animează și această frumoasă și atât de semnificativă adunare a noastră. Mitropolitul Șaguna n'a fost un protestantizant când și-a chemat poporul, prin fruntașii lui, la colaborare cu ierarhia, și organizațiunea pe care ne-a lăsat-o nu este eșită din făgașele ortodoxiei. Nu vom uita nici când frumșeța de luptă ce-am dus-o sub pavăza ei, atunci când cu mirenii în șirurile dintâi ne-am apărât biserică, libertatea și drepturile autonome ale ei, și printr'ansa sufletul neamului. Nu pentru aberații protestantizante, ci pentru ortodoxia credinții și a bisericii și a sufletului nostru am dat acele lupte cu sacrificii până la martiriu.

Și avem și noi cei de astăzi atâta lumină a teologiei și atâta devotament nedesmițit către ortodoxie, ca să-i putem da întregii noastre obști credincioase liniștitoare asigurare, că sfânta noastră biserică este adevărata biserică a lui Hristos, coborâtă — cu toată comoara darurilor ei — în mijlocul poporului românesc. (Mari aplauze).

Ortodoxia și ideia națională

Prin această precizare sintetică a mea am adus atât de aproape ortodoxia și ideia națională pe cât

de strânsă este în realitate legătura dintre ele în viața noastră.

Intr'adevăr, în sfera ortodoxiei, ca orientare în lume și ca concepție de viață, intră și factorul național, asupra căruia credința aruncă o lumină caldă și-l adâncește. Noi vedem marea variațiune și bogăția de forme în care se înfățișează popoarele, diferind prin originea lor, prin structura lor trupească și sufletească, prin limbă și obiceiuri, prin trecutul lor, prin conștiința de sine și de misiunea cu care se prezintă pe arena istoriei. Sub raport religios, națiunile se tâlmăcesc ca tot atâtea idei ale lui Dumnezeu, realizate în evoluția creatoare a istoriei. Prin urmare, națiunea, pentru noi, nu este un accident trecător, nu este ceva ce astăzi există, iară mâine poate să dispară ca o umbră, ci este o realitate care se încadrează în planurile veșnice ale rațiunii dumnezeiești. În factorul național noi vedem elementul individual și elementul general omenesc împreunate într'o sinteză creatoare. Refuzăm să primim opinia, că naționalismul ar fi un punct de vedere învechit și că prin progresele continue ale culturii ne-am apropiat de stadiul unui internaționalism, în care caracteristicile deosebite dintre popoare vor dispărea, prefăcând omenirea într'o masă amorfă sub raport național. O lege biologică ne arată că speciile din natură, cu cât se dezvoltă mai mult, cu atât se diferențiază mai mult unele de altele și cu atât se fixează fiecare mai distinct în interiorul său. Această lege biologică mi se pare că se poate verifica și în domeniul vieții popoarelor. Spuneți-mi, când au fost popoare ca Francezii, Englezii și Germanii mai naționale în toată ființa lor și mai naționaliste în simțirea lor, ca astăzi, când au ajuns la un nivel atât de înalt al culturii lor? De sigur cultura poate să deschidă căi nouă dela popor la popor și să găsească ideale comune, cari să le apropie, dar ea nu șterge ci, dimpotrivă, întărește caracterele cari alcătuiesc ființa națională a fiecărui popor. Iată de ce naționalitatea, cu cât mai mult va progresa cultura, va rămâne o putere, constitutivă și determinantă în istoria lumii, iar naționalismul, decurgând din acest fapt al naționalității, va fi un superior principiu etic, care va pune în mișcare simțeminte nobile și generoase, va disciplina individul să-și tempereze egoismul și să se devoteze unor scopuri cari trec dincolo de eul său, în sfârșit o putere care va servi ca indemn la muncă, abnegație și jertfe. Ca voință politică se obiectează în alcătuirea de state naționale, care este cea mai firească formă a vieții de stat. Cu tot dreptul zice un teoretician politic de astăzi, că: „În toate epocile istoriei statul și națiunea s'au căutat, pentru a se găsi în sfârșit în forma statelor naționale din zilele noastre“. (R. Kjellén). Când după atâtea jertfe ne-am putut realiza și noi acest ideal, suntem dator să proiectăm asupra statului nostru național tot devotamentul ancorat în profunditatea simțirii noastre religioase și căldura acelor sim-

țeminte, de care orice organism tânăr are nevoie ca să prospereze.

Astfel factorul național, consfințit în creștinism prin Duhul Sfânt, care pogorându-se peste apostoli în limbi de foc, a știut vorbi cu fiecare popor în limba sa, în lumina credinții ortodoxe se spiritualizează și primește legături cu veșnicia.

Componentele substanței românești

Rasa și ortodoxia sunt componentele originare ale substanței românești (furtunoase aplauze). Printr'una ne-am așezat punctul arhimedic pe pământ, prin cealaltă ni s'a deschis Cerul cu luminile lui — și așa ne-am menținut locul sub soare ca ceea ce suntem și nu ne-am renegat în mijlocul tuturor furtunilor prin cari am străbătut. Și numai așa, de s'ar deslănțuit toate vrăsmăjiile asupra noastră, prin virtuțile neamului, întărite de suflul divin al ortodoxiei, nici porțile iadului nu ne vor putea birui! (Tunete de aplauze)

Un popor trăiește mai presus de toate prin suflul său. Deaceia datorită cea mare a clipei de față, înconjuțați cum suntem de urletul lupilor sfâșlitori din toate părțile, este, să întărim temelțiile sufletești pe cari se razimă existența acestui neam. Credințele mari sunt forța care dă curaj de viață unei națiuni. Ele o ridică pe culmi de unde ia contact cu valorile cele veșnice și-i împrumută concepția de viață în care-și încadrează idealele sale în traiul pe acest pământ, cu toată povara vremii. Ele îi dau suportul necesar pentru încrederea cu care să se orienteze în această lume și pentru misiunea ce are s'o îndeplinească. Din izvoarele de inspirație ale țințelor supratereștre se desprinde interpretarea înțeleaptă a datoriilor de fiecare zi, răbdarea și pacea sufletească în mijlocul greutăților și suferințelor, disciplina de sine și acceptarea de bună voie a autorității, spiritul de jertfă, entuziasmul și eroismul cerut în clipe hotărâtoare. Devotamentul statornic către neam și profunda iubire de patrie, ca și alipirea către Unul Domnului, acolo își au razimul și motivarea lor metafizică. În adâncimile sufletești, purificate prin luminile credinții, se stabilesc simțemintele de frățietate și solidaritate între păturile sociale, cari fac tăria lăuntrică a unei națiuni și feresc de conflicte și lupte fratricide. Credința religioasă călăuzește instinctele sănătoase ale rasei și-i țin sufletul într'o atmosferă de spiritualitate, care o face capabilă a se însufleși de bunurile culturii și ale civilizațiunii.

Inoirea forțelor morale

Trăim zile grele și ele ne obligă să ne coborâm cu cugetul până la ultimele temeluri ale vieții și să deschidem toate izvoarele de înnoire. Altfel ne sbatem în neputință. Ce înseamnă toată tehnica grăbită a legilor, toată echilibristica calculelor bugetare, toată virtuozitatea tranzacțiunilor politicianiste, față de marea

problemă a înoirii forțelor morale ale neamului? Fără de acestea nu putem răzbi deasupra presiunii conștiențelor zilei și crizelor de tot felul, care țin în nesigurantă și într-o dureroasă sbuciumare întreaga viață națională. Medicina mai nouă prescrie pentru organismele debilitate terapia cu raze solare de înălțimi. Acest tratament cu raze din înălțimea idealurilor spirituale ne trebuiește și nouă pentru înviorarea organismului nostru moral, slăbit de mulțimea boalelor cari l-au copleșit.

Ortodoxia și „fiara apocaliptică“

Vedeți ce se întâmplă astăzi în lume? Ard în flăcări mistuitoare cupolele parlamentelor și focul s'a întins până la cupolele edificiului social și al vieții naționale a popoarelor. Pe noi ne desparte abea o fâșie de apă de primejdia care ne pândește ca o fiară apocaliptică toate bunurile spirituale, toată agoniseala moștenită din truda înaintașilor, toată libertatea de curând dobândită cu prețul sângelui, toată demnitatea de oameni, pentru a fi distruse de către brutalitatea monstruoasă a materialismului și ateismului organizat. Pe toate cărările și-a trimis și în țara noastră fanaticii incendiari ai revoluției. Noi cu ce-l ieșim în cale? Cu tulumbe și cu mitraliere și cu francmasoneria luată din cămara de vechituri ale unor culturi suprasaturate? Cu asemenea unelte de sigur nu ne putem împotrivi vântului pustietor al teroarei roșii. Ne trebuie un front unic al sufletelor, al convingerilor, închiegat printr'o credință care să mute munții și să oprească puvoalul cotropitor al barbariei bolșevice. Această credință nu poate să fie alta decât cea sfântă ortodoxie, concrescută cu sufletul nostru, care scăpare s'a făcut nouă din neam în neam și care ne-a mai hărăzit un rol providențial în istoria universală prin acel „atlet al creștinătății“, care aici la răscrucea alor două lumi a pus stavilă năvalei amenințătoare a semilunei. Acelaș rol ne revine și astăzi în fața bolșevismului. (Aplauze vii, aprobări).

Religiunea — chestie a vieții publice

Dar îl înțelegem și ne pregătim pentru a-l lua asupra noastră? De multe ori se vor fi furișat îndoleli și în inimile d-voastre cu privire la cele ce se petrec la noi. N'ați simțit de atâtea ori răceală, ca să întrebuințez o expresie mai blândă, față de instituția bisericii și chiar față de credința noastră? Nu ni s'a aruncat în față, de pe fotoliu cu răspundere, sfidătoare vorbă că „preoția nu este funcțiune esențială în viața noastră publică?“ Dar așa au început și 'n alte părți curente extremiste de stânga, cu teza că „religiunea este chestie particulară“, pentru a o declara mai târziu „opiu pentru popor“, și au sfârșit prin a dărâma altarele, a închide bisericile și a ucide pe slujitorii lor. E religiunea, fără îndoială, și chestiune

— să nu zicem particulară, ci — personală, chestiune intimă a conștiinței fiecăruia. Dar din centrul personalității omenești, unde-și are sediul, ea își revarsă repercusiunile pe suprafața largă a vieții publice și devine astfel o chestie a familiei, a școlii, a statului, o chestie și un interes vital al întregii națiuni. Încă în vechime a făcut Plutarh afirmațiunea, că ar putea să existe cetăți fără întărituri, fără științe și arte și fără monede, dar nu poate să existe societate omească fără credința religioasă. Intocmai așa ne-am putea închipui statul nostru fără instituțiuni financiare moderne, fără căi ferate, fără poliție, fără stațiuni telegrafice și de radio, dar îmi pare imposibilă existența și prosperitatea lui în luptă împotriva credinței propriului său popor. Dar foc din cer s'ar preface sufletele noastre, când ne-am vedea batjocorită credința. Și când știu ce-a însemnat biserica și slujitorii ei, pentru întreaga viață națională, cu toate ramificațiunile ei, mai ales aici în Ardeal, atunci îmi veți da voie să întreb pe celce ne spune că preoția nu este o funcție esențială: Dar d-ta, domnule, de pe ce tărâmură străine ai căzut așa pe neașteptate printre noi? (Tunete de aplauze). Eu însă mă încred în cuvântul Mântuitorului: „Nu poate cetatea a se ascunde deasupra muntelui stând, nici aprind lumina și o pun sub obroc, ci în sfeșnic și luminează tuturor celor ce sunt în casă“ (Mat 5, 14—15). Lumină, care luminează în casa neamului nostru, este pentru noi religiunea.

Gebt mir grosse Gedanken!

Noi prețuim nespuse de mult munca grea a bărbatilor noștri politici și nu tragem la îndoială patriotismul lor. Dar par'că rămânem uneori totuși cu impresiunea că programul, de altfel așa de util, de îndare a năcazului țării de pe o zi pe alta îl copleșește atât de mult, încât foarte cu anevoie găsim răgazul necesar pentru deschiderea orizonturilor sufletești și spre realitățile spirituale. De pe buzele unui învățat, gata să se închidă în tăcerea veșniciei, au răsunit cuvintele: Gebt mir grosse Gedanken! Dați-mi idei mari! Dați-mi credințe salvatoare, care să ne ridice sufletele pe culmi și să putem vedea sub specle aeternității lupta după lumină a unui popor care-și înțelege prin credință destinele vieții sale.

În această credință rezidă capitalul tuturor întreprinderilor mari ale acestui neam, capital care nu e atacat de nici o conversiune, pe care nici molile nu-l rod, nici furii nu-l sapă și nu-l fură, și care sporește la infinit cu cât mai mult e împărțit cu dărnicie pe seama tuturor (mari aplauze).

Veniți și luați lumină!

Veniți cu toți, acei care ne înrolăm sub drapelul pe care-l înălțăm astăzi, să ne facem purtătorii și răspânditorii comorilor acestui capital spiritual.

Veniți voi luminații Dascăli ai Universității și reprezentanți consacrați ai literilor și științei și primiți mâna unei armonioase colaborări, pe care cu încredere v'o întinde credința și Biserica. Noi n'am oprit pământul să se miște după interpretările noastre și nu am ars pe ruguri știința nimănu. Nu vă cerem altă intuiție despre această lume accesibilă simțurilor, decât aceea pe care v'o dă cercetarea experimentală, dar vă rugăm să folosiți rezultatele pozitive ale acesteia, ca tot atâtea colonne de pe cari sufletul să-și poată înălța aspirațiunile sale către cer.

Voi știți mai bine că realitățile cele mari și profunde se subtrag metodelor laboratorului, și că credința singură este organul sufletului care le poate capta pentru fericirea oamenilor.

Veniți voi toți dascăli școlii românești și vă formați idealul de educație, care să vă încălzească inimile, în contact cu idealul de viață al dumnezeescului învățător al lumii.

Veniți voi tineri cari ca o sămănătură veselă de primăvară purtați nădejdele de mâine ale neamului, veniți și vă adăpați sufletele voastre însetate din apa cea vie al idealismului credinții și din Duhul înviorător al lui Hristos Mântuitorul.

Veniți voi ficele neamului, cu candelile aprinse vă apropiați de mirele care vă aduce în dar comoara virtuților pentru fecioare în haină albă, pentru mame bune, pentru soții credincioase și devotate.

Veniți voi slujitorii țării noastre și învățați din înțelepciunea divină ce înseamnă conștiința împăcată a slugilor celor harnice cari n'au îngropat talentul, ci l-au făcut să rodească spre binele tuturor.

Veniți voi muncitorii fabricilor și atelierelor ca și milioanele celor ce răstoarnă brazdele gliei strămoșești, și vă apropiați de Fiul Teslarului din Nazaret și de Sămănătorul care-și aruncă sămânța sa întru nădejde pe câmpurile sufletelor noastre.

Veniți toți fiii acestui neam, cari în ortodoxa credință a-ți primit botezul Celui ce prin dumnezeiasca-I ființă gândurile le înalță și prin ideal și dar de sus le purifică, veniți în marea comunitate a celor ce prin rugăciune se închină și proslăvesc pe Hristos Stăpânul și Mântuitorul sufletelor noastre.

Aici e atmosfera cu aer proaspăt în care energiile se dezvoltă, caracterele cresc, se petrece în pace procesul vieții statului, rodește cu îmbelșugare cultura și se bucură sufletul neamului.

Aici lumina și darul lui Hristos se pogoară ca seva cea bună a sufletului prin elementul divin al ortodoxiei.

Cu sufletul stăpânit de emoția cucernică din Dumineca Invierii, închei apelul adresat întregii obști credincioase, zicându-i:

Veniți și luați lumină! (Nesfârșite aplauze, mari ovații.)

Puterea credinței ortodoxe.

Din comuna Cladova, protopopiatul Radnei, ni se comunică:

În comuna noastră a încetat din viață, între regretele unanime ale populației, în 7 Ianuarie, a. c., tinera nevestă Maria Hancu, măritată Dehelean. Încă din fragedă copilărie ea rămăsese orfană de tată. Mumă-sa — o femeie evlavioasă, dar foarte săracă — o crescuse în dragoste profundă către religia ortodoxă. Crescând Maria, a devenit una dintre cele mai frumoase fete din Cladova și jur. Bapțiștii din loc au decis în sobor, s'o căsătorească cu un fecior baptist, om cu gospodărie înfloritoare. Condiția era ca tinăra Maria să părăsească religia părinților ei și să treacă la sectari. La început fata a rezistat cu bărbăție, dar după lungi și grele insistențe și presiuni, ea a cedat și căsătoria s'a făcut.

Și tinera Maria, cu sufletul zdrobit de durere, s'a despărțit de biserica frumoasă din sat, unde părinții o purtaseră de când era mică și o închinaseră la icoana Malcei sfinte.

După căsătorie sectarii au condus-o cu mare alai la casa lor de rugăciune, dar când ea a trecut pragul capiştei a simțit că pe sufletul ei se așează o mare greutate. Simțea sărmana Maria că locul ei nu este între acești oameni fățarșici; viața devenise pentru dânsa o povară mare.

Și precum treceau zilele și lunile, Maria cea frumoasă și voinică se ofilea zi de zi; o rodea robia sufletească în care era legată. Iar când, în Dumineci și sărbători, glasul duios al clopotelor chema pe creștini la sf. liturghie, Maria ofta din greu și mărgele de lacrimi se rostogoleau pe fața ei galbenă ca ceara.

Mumă-sa plângea și umbla buimăcită prin sat, că femeile îi făceau reproșuri că de ce a despărțit pe Maria ei de sf. biserică, unde glasul ei argintiu era admirat de toată lumea. Iar nevestele tinere osândeau pe sectarii fără suflet, cari țineau în robie sufletească pe prietena lor.

Și când, toamna târziu, au început să cază frunzele din nucul cel frumos de lângă biserică și sărmana Maria a căzut la pat. La praznicul Bobotezei a cerut apă sfințită dela biserică, cu care să-și stămpere focul ce-i mistuia pieptul. Dar bapțiștii i-au denegat și această cerere.

Mistuită de atâtea dorințe de ordin sufletesc, în 7 Ianuarie a. c. a răposat. Pentru ziua de 9 Ianuarie bapțiștii s'au pregătit cu fanfare și surle ca să-i facă o mormântare cu zgomot și mare fast. Dar nădejdea lor a fost zadarnică. Ce se întâmplase?

Matricula civilă spunea că răposata aparține religiei ortodoxe, deci preotul ortodox cu credincioșii lui aveau s'o prohodească. Căci la cununia civilă Maria Hancu spusese categoric că înțelege să urmeze religia bărbatului, dar să nu fie ștearsă din religia tatălui său.

Auzind credincioșii noștri din Cladova că sărmana Maria va fi înmormântată după ritul nostru ortodox, s'a strâns tot satul în jurul preotului nostru T. Știopu de acolo și au făcut răposatei o înmormântare plină de evlavie. Dorința Mariei s'a împlinit după moarte. Ea a fost dusă în biserica după care plângea în viață. Prohodul a fost oficiat de preotul din loc, iar răspunsurile funebrele au fost cântate în mod duios

de corul din Cladova, secondat de tot satul care venise să participe la jalea răposatei. La fine părintele Știopu a rostit un panegiric, în care a scos în evidență sufletul bun și plin de credință cea adevărată a răposatei. E de remarcat că în momentul ce a sosit la casa mortului, preotul cu praporul, corul și mulțimea de credincioși, bapțiștii fătarnici s'au împrăștiat ca făna orbului. Chiar socrii, cărora răposata lor noră le-a făcut servicii neprețuite, s'au îndepărtat dela casă, fără nici un simț de durere sau muștrare. Așa se va ascunde și Dumnezeu de fața lor. În schimb, bărbatul a stat lângă sicriu până la cimitir, iar credincioșii noștri au petrecut-o cu jale până la locul cel de odihnă.

Preotul în viața politică?

Înainte de a trece la miezul chestiunii, să vedem ce însemnează a face politică? După Bluntschli, politica este viața conștientă a Statului, conduita afacerilor publice, arta de a guvernă. Politica este deci o istorie contemporană și se ocupă de manifestațiunile, agitațiile și cuvintele publice din Stat. Politica tinde să concilieze misiunea Statului cu împrejurările date. În acest senz, politica este o abilitate, o artă, dacă se poate zice așa, de a guvernă, schimbând situația conducerii și folosindu-se de toate mijloacele care tind la bunăstarea Statului și fericirea cetățenilor. Acțiunea politică impune, deci, prin nota actualității.

Despre omul politic — se zice, — că trebuie să se nască cu calitățile politice. Diferite ramuri de știință oferă numai mijloace omului politic, pentru punerea în aplicare a calității sale de bărbat de stat. Contemporaneitatea este dovadă, că mulți oameni tobi de carte au dispărut în masele populare, de altă parte alți bărbați politici autodidacți și cu mijloace științifice mai reduse, într'un moment dat, s'au impus la conducerea destinelor națiunilor. Pilde avem destule la noi în țară, ca și în streinătate. Activitatea politică prin caracterul actualității sale atinge deci toate categoriile și clasele sociale, fiind toată lumea interesată de bunăstarea statului din care face parte, precum și de fericirea socială. Politica este deci în mod firesc, cea mai populară preocupare a mulțimii, care dela schimbarea conducerii așteaptă fericirea, sau nefericirea sa. Este deci și teoreticește inteligibil, dacă toată lumea face politică. Cetățeanul are drept imprescriptibil să facă politică, să aleagă și să fie ales și lucrurile publice.

Dacă deci toți cetățenii clasele sociale au drept la activitatea politică, anume care trebuie să fie atitudinea preotului în politică, în calitatea sa de slujitor al altarului și ca cetățean. Este o problemă foarte gigașă, sulevată și soluțională în multe feluri. În privința comportării preotului față de politică, celebrul profesor Dr. Teodor Tarnavaschi dela universitatea din Cernăuți, în opera sa pastorală rezumă două

concepții diametral opuse și extremiste. Anume, unii susțin, că preotul să se rețină dela activitatea politică activă, care îl îndepărtează dela chemarea sa. Alții spun, că preotul și în privința politică trebuie să fie exemplu pentru credincioși, prin ceea ce câștigă mare influență asupra enoriașilor și asupra referințelor sociale, care favorizează interesele bisericii. Profesorul Dr. T. Tarnavaschi, recomandă calea de mijloc în privința comportării noastre în politică, menținându-ne în orice împrejurări caracterul nostru sacerdotal și luptând în acea grupare politică, în care se garantează mai mult progresul și bunăstarea bisericii și a enoriașilor „sine ira et studio“. Să avem o presanță morală și în politică, fără a deveni agenți electorali scabroși. Ca să înțelegem mai bine teza pusă este necesar s'o desfacem în două părți. Purtarea preotului în politica comunală. Ceea ce privește purtarea preotului în politica generală din stat, situația noastră este mai grea și mai ingrătă. Lumea de azi a organizațiilor de tot soiul și a propagandei americane, cere și dela noi intrarea în luptă, respective apărarea intereselor noastre. O pasivitate absolută în politica generală, nu știm ce bine ne-ar putea aduce afară de multele neajunsuri cari ne-au copleșit. În vâltoarea luptelor politice o abținere totală a noastră dela viața politică, este binevenită politicienilor de tot soiul. Partidele politice nu mai împlinesc nici o rezistență morală la noi, rămânând credincioșii, în lipsa păstorului, pradă curentelor și agitațiilor adeseori inutile. Singura mângălere și justificare o avem în faptul, că trăim în țara românească și că toate partidele, bune ori rele, sunt românești.

În opresiune eram mai tari, prin idealul comun cultural — politic care ne solidariză. Azi însă, prin pasivitatea noastră și prin fărâmițarea noastră politică, am ajuns clerul la discreția partidelor politice, care se joacă cu noi ad bene placitum. Partidele politice sunt desigur necesare în viața publică. Dar care este acel partid politic, care prezintă garanția, că sprijinește sincer biserica și clerul, precum și interesele duhovnicești ale credincioșilor? Dacă am avea asemenea partid, problema ar fi deslegată, prin solidarizarea noastră în jurul lui. Dacă n'avem asemenea grupare, oare partidul Social-creștin din Austria, sau chiar și gruparea „Agrul“ uniut cu deghizate scopuri confessionale, nu ne dă material de cugetat și de acționat. În caz de un pericol social anticreștin ce forță politică sinceră nouă vom opune? Iată atâtea nedumeriri, cari ar trebui să ne treziască din letargie. Oricare soluție am adopta, una este sigur, că pasivitatea noastră absolută și înregimentarea sporadică a noastră în partidele politice, care n'au nimic comun cu biserica și cu clerul, ne vor face de batjocura politicianismului a sectarilor și a credincioșilor noștri. Devenim aidoma „Cantitatea neglijabilă“ fără preț.

Partea a doua a problemei are o aplicare prac-

tică mai ușoară. Dacă activitatea în politica generală a preotului formează încă o problemă, rămâne fapt cert, că pentru politica comunală preotul este un element indispensabil. Politicianismul și în viața comunelor a știut să se sustragă conducerii și influenței preotului. Legea administrativă din 1929 ne scoate pe preoți așa zicând din politica comunală. Se invoacă fals, sofisma, că preotul să rămână la altar. Da, preotul este intim legat de sf. altar și n'are voie prin ocupații incompatibile să se laicizeze. Dar să nu se facă abuz din această cerință, desbinând turma de către păstor pentru a tunde și mulge turma mai efectiv. Ne aducem aminte de stăpânirea streină, câtă atenție și reverință manifestau guvernanții în politica comunală față de preoțime. Nu se putea pune la cale, nu se putea aranja nimic în comună fără consultarea preotului. Cuvântul lui era hotărâtor, ca unul care era în măsură să cunoască oamenii, împrejurările și remediile. Prin autoritatea sa morală, mărită de legile în vigoare ca membru al consiliului comunal, stătea deasupra partidelor din loc. Vechea situație se poate motiva cu faptul că atunci era alt sistem administrativ. Adevărat, dar era bine așa. Oamenii noștri, în noua situație cunoscând rolul eminent cultural al preotului, trebuie să știe, că la conducerea comunelor sunt atâtea și atâtea interese culturale bisericesti — naționale și edilitare, în care chestiuni preotul are cuvântul tocmai prin rostul său duhovnicesc. Legea noastră administrativă, afară de cazul schimbării, constituie o sfidare a preotului, pe care l-a degradat în rândul mirenilor la lupta de clicuri localnice, dacă vrea să ajungă în consiliul comunal membru. Înțelegem ca preotul să nu fie primar și să nu pună sau se depună primarii etc., dar nu înțelegem înlăturarea preotului prin lege, oricât de democratică ar fi, dela conducerea comunelor, unde ar avea de inițiat și de apărut atâtea interese publice. Legea administrativă din 1929 ne-a creiat o situație imposibilă, anume ne-a tăiat influința asupra credincioșilor, în politica comunală. În asemenea împrejurări preotul este micșorat în fața enoriașilor, în politica comunală. Două atitudini poate avea preotul în asemenea situație. Sau se retrage cu totul din politica comunală, sau luptă într'un partid localnic, deslănțuind lupta între fiș, deasupra cărora ar trebui să stea.

În cazul prim profită sectarii și minoritarii, dacă sunt în localitate, în cazul al doilea câtă pagubă atâtea dobândă aduce preotul, pactând cu clicurile localnice. Să fim sinceri, terția non datur.

Care ar fi acum soluția normală? Schimbarea Legii administrative în sensul, ca preotul să fie membru de drept al consiliului comunal și să rămână deasupra partidelor localnice.

În acest fel s'ar redă preotului, pe lângă rolul mistic, și cel social, care în trecutul neamului l-a consacrat părinte și conducător de popor.

Profitul ar fi al oștei, ca și al nostru de o potrivă!

Protopop Ștefan R. Lungu.

† Preot Pavel Mercea

În una din zilele trecute s'a mutat dintre cei vii unul dintre cei mai bătrâni preoți ai eparhiei noastre, anume preotul Pavel Mercea, din comuna Șelțin, în vârstă de 89 ani. În mormântarea a avut loc în 11 Martie a. c. La orele 9 corpul defunctului a fost transportat în sf. biserică, unde, după terminarea sf. Liturghii, a urmat slujba înmormântării, oficiată de preoții: Nemet și Roșcău din Șelțin, Turic și Dr. Șiclovan din Arad, Morariu și Popescu din Pecica, Mărgineanu din Nădlac, Grulu și Codreanu din Semlac. A vorbit preotul Turic, în calitate de delegat protopopes, și preotul P. Nemet, arătând calitățile nobile cari au împodobit sufletul adormitului în Domnul. Au cântat ambele coruri din Șelțin, conduse de vrednicii învățători Simitean și Gheras. La înmormântare a venit foarte mult popor ca să deie cinstea bine meritată și cel din urmă salut celui ce a servit cu dragoste și desinteresare Biserica și Neamul, până la ultima răsufrire. Rămășițele pământești au fost depuse în cripta familiară din cimitirul cel mai vechiu al comunei.

Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

INFORMAȚIUNI.

Personale. *P. S. Sa Episcopul nostru Grigorie a plecat Luni în 13 Martie a. c. la București pentru a participa la ședința sfântului Sinod și pentru a rezolvi mai multe cauze ale eparhiei noastre.*

Salariile preoților, pe luna Februarie a. c. se pot ridica dela casieria eparhială.

Ce pătesc fetele necinstite în alte părți. În Tunis o tânără fată a avut legături de dragoste rușinoasă cu un tânăr și de pe urma acestui fapt a născut un copil. Sfatul familiei a judecat pe fata vinovată și a condamnat-o la moarte.

Pentru că a suduit de cele sfinte. Un tânăr din Italia a fost pedepsit să stea șase luni la închisoare și să plătească o amendă mare. Așa e legea în Italia lui Mussolini. Bună lege, care ne-ar trebui și nouă; căci prea sunt suduite lucrurile sfinte.

Le taie mâna. Bolșovicii taie mâna copiilor cari sunt prinși că-și fac cruce. O mulțime de copii cu mâna dreaptă tăiată se găsesc prin satele din tot cuprinsul Rusiei.

Foamete și boală în Rusia. Foametea cea mare s'a întins în toată Rusia. Poporul flămân și năcăjit se răscoală împotriva stăpânirii bolșevice. Astfel de răscoale se țin lanț în Kuban, în Ucraina și în părțile Uralului. Trăind în groaznică sărăcie și în necurătenie, poporul se îmbolnăvește de felurile boale, mai ales de tifos.

Partidul Național Liberal a convocat cinci mari adunări profesionale, în cari se vor discuta, rând pe rând, problemele privitoare la agricultură, la comerț, la industrie, la finanțele publice și private, la cooperățiile, la comunicații, la școală, la Biserică, la justiție și la administrație.

Nr. 2062/1933

Comunicat.

Comitetul de organizare pe întreg județul Arad, a sădării pomilor, în ședința sa dela 8 Martie a. c., conform ordinului No. 36280 din 24 Februarie 1933 a Ministerului Agriculturii și Domeniilor, a adus următoarele

HOTĂRĂRI.

I. Să se sădească pomi fructiferi și de preferință în interiorul comunei, în curtea sau grădina școlilor, bisericilor, primăriilor, particularilor săraci, în cimitire sau piețe.

II. Organizarea și executarea festivității de plantare în epoca de 15 Martie — 15 Aprilie a. c., să fie dată obligatoriu în sarcina învățătorilor directori de școli primare din comune.

III. Acolo unde școlile nu dispun de pomi de sădit, să fie dați învățătorilor directori de către primăriile comunale, cari pentru achiziționarea stocului necesar de pomi vor lua contact cu agronomii și inginerii silvici din circumscripție.

IV. Festivitatea sădării să se facă într-o zi de sărbătoare, anunțând înainte prin batere de tobă, prin biserici de către parohii, invitându-se sătenii a participa. Organele administrative, corpul didactic localnic cu elevii școalelor, preoții, agronomii și ing. silvici să participe în mod obligatoriu, ținând celor de față discursuri de încurajare și de îndrumare asupra importanței pomilor fructiferi și a îngrijirii lor.

Organele comunale să dea concursul organelor silvice, anunțând și populația și participând la festivitățile de sădire a arborilor în păduri și pe terenuri sterile.

V. Să fie încunoștințați din timp pentru luarea măsurilor suscitute: Consistorul ort. român Arad, Revizoratul școlar, Dir. Silv. Reg. XI. Arad, Camera de Agricultură Arad, Primpretorii de plasă și Municipiul Arad.

VI. Să se îndrume serviciul tehnic jud. a lua măsuri severe ca cantonierii să vegheze asupra pomilor și arborilor de pe șosele și să se întrețină încontinuu pe porțiunile lor de șosea.

VII. Primpretorii vor raporta concentrat pe plasă asupra exercitării celor de mai sus.

Invităm pe P. C. Protopopi și pe Cucernicii preoți precum și organele parohiale să dea tot concursul pentru executarea acestor hotărâri.

Arad, 13 Martie 1933.

Consiliul eparhial ort. rom.

A R A D.

Parohii vacante.

În conformitate cu decisiul Ven. Cons. Ep. de sub Nrul 215/1933, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în org. of. „Biserica și Școala” pentru îndeplinirea parohiei a II din Agraș, devenită vacantă prin decedarea parohului Gh. Papp.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Una sesiune parohială, împreună cu dreptul de pășune și pădure. 2. Grădina parohială și cânepiștea aparținătoare sesiunii. 3. Stolele legale. 4. Birul luat din oficiu. 5. Intregirea dela stat.

Parohia este de *clasa I. (prima)*.

Alesul este obligat a da mâna de ajutor parohului dela parohia I. în conducerea oficiului parohial, să catehizeze fără altă remunerație la clasele designate de superioritatea bis, va suporta toate impozitele după beneficiul său, va servi și predica regulat în sf. biserică, când a fi cu rândul.

Recursele ajustate cu toate documentele prescripse, la cei din altă dieceză și cu act despre consimțământul P. S. S. Episcop Diecezan, sunt a se adresa consiliului par. ort. rom. din Agraș și a se trimite în termenul fixat P. On. Of. Protopopesc ort. rom. din Șiria jud. Arad. Reflectanții, cu stricta observare a dispozițiunii din §. 33 a Reg. pentru parohii, sunt datori a se prezenta în sf. Biserică din Agraș, spre a-și arăta destoinicia în oratorie și rituale.

Dat în ședința extraordinară a consiliului par. ort. rom. din Agraș, ținută la 1 Noemvrie 1931.

Pr. Romul Motorca

Sabin Bursașiu

preș. cons. par.

not. adhoc.

În conțelegere cu:

Aurel Adamovici ppop.

—□—

3—3

La ordinul veneratului Consiliu Eparh. Nr. 1470/933; pentru îndeplinirea parohiei I-a (Intâia) din Curtici, devenită vacantă prin demisionarea preotului Dr. Zaharie Colceriu, se publică concurs cu termen de 30 zile, socotite dela prima publicare în organul „Biserica și Școala”. Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Uzufuctul sesiunii parohiale în extensiune de 32 jughere cadastrale pământ arător,

2. Birul și stolele legale,

3. Locuință în casa Nr. 710 a sfintei biserici,

4. Intregire de salar dela stat.

Preotul ales va suporta toate impozitele după beneficiul parohial, va predica în Dumineci și sărbători și va catehiza la școalele primare.

Parohia fiind de *clasa Primă* și de comună *Urbană* dela recurenți se cere bacalaureatul de liceu și examen de calificare preotească cu nota distins. Cei ce doresc a reflecta la această parohie își vor înainta recursese — adresate consiliului parohial din Curtici — în termenul de concurs și ajustate regulamentar, Oficiului Protopopesc din Arad, având, în acest răstimp, să se prezinte în sfânta biserică din Curtici, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și în cele rituale, cu stricta observare a dispozițiilor §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii.

Reflectanții din altă eparhie vor dovedi că au binecuvântarea Prea Sfinției Sale Părintelui Episcop al Aradului, spre a putea recurge.

Consiliul Parohial ort. rom. din Curtici.

În înțelegere cu: Traian Vașianu, protopop.

—□—

3—3